№ 40 ՈՒՐԲԱԹ, 21 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻ ԵՐԿՐՈՐԴ 1919 ՏԱՐԻ ՈՒՐԲԱԹ, 21 ՓԵՏՐՈՒԱՐԻ № 40

ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ ՕՐԱԹԵՐԹ

Օրգան Հայ Ժողովրդական Կուսակցութեան Կենտրոնական Կոմիտէի

Խմբագրութիւնը բաց է ամեն օր առ. ժամը 9-ից մինչև 3-ը։ Յօդուածները պէտք է գրուած լինեն պարզ և մի երեսի վրայ։ Յօդուածները կարող են ենթարկուել փոփոխման և կրճատման։ Ընդունուած յօդուածները, որոնց տակ չէ գրուած վարձատրութեան պահանջ՝ կը համարուեն ձրի։

ԳԻՆՆ Է 70 ԿՈՊԵԿ

Յայտարարութիւններն ընդունւում են ամեն լեզուով՝ տողատեղին առաջին երեսում 75 կոպ., իսկ վերջին երեսում՝ 50 կոպ. Բժիշկների և աշխատանք փնտրողների համար որոշ զեղջ։ Մահազդի համար 15 ռուբլի։ Յայտարարութիւնները նոյն օրուայ թերթի համար ընդունւում են մինչև ժամը 2-ը։

ԲԱՑՈՒԱԾ Է ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

1919 թ.

ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ

ՕՐԱԹԵՐԹԻ

ՅՈՒՆՈՒԱՐԻ 1-ԻՑ ՆՈՐ, ՄԵԾԱՑՐԱԾ ԴԻՐՔՈՎ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳԻՆՆ Է.

1 ամիսը	10 ռուբ.
3 »	25 »
Հատավաճառ	70 կոպ.

Հասցէն՝ Тифлисъ, Головинскій пр. № 25.

Գրասենեակը բաց է ամեն օր առաւ. ժամը 9-ից մինչև 3-ը, բացի կիրակի և տօն օրերից։ Телефонъ 10—99.

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԱՅ ԱՇԱԿԵՐՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Կիրակի, փետրուարի 23-ին, առ. ժամը 12-ին, 3-րդ իգական գիմնազիանում կազմակերպում է

ԳՐԱԿԱՆ-ԵՐԱԺՇՏԱԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹ

ՆՈՒԻՐՈՒԱԾ

Յովհաննէս Թումանեանի 50-ամեակին

Տոմսերը վաճառւում են «Միութեան» գրասենեակում, (Բեբուտովսկայա 30), երեկ. ժամը 4—5-ը։ 1-1

„ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ"-Ի ՀԱՄԱՐ ՀԱՐԿԱՒՈՐ ԵՆ

Ի ՐԵՊՈՐՏԱԺ ՃԱՂՈՐԴՆԵՐ

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Գ. ՄԵՀՐԱԲԵԱՆ

Նախկին ասիստենտ Բերլինի և Մոսկուայի համալսարանների կլինիկաների։ Մասնագէտ ներքին հիւանդութիւնների—թոքախտի և սրտի. ընդունելութիւնը՝ իր բնակարանում և լոյսի ու էլէքտրոբուժական կաբինետում։ Հետազօտութիւնը և բժշկութիւնը X ճառագայթներով։ Ամեն օր, 9—1 և 5—8 ժամը երեկ. Բեհբուտովսկայա փ., № 23։ Հեռ. 7—92։ 100—53

ԲԺԻՇԿ

ԳՐ. Յ. ԳԱԼՈՒՍՏԵԱՆ

Նախկին ասիստենտ Ժընևի համալսարանի կլինիկաների և պրոֆեսոր Oltramare-ի վեներական հիւանդութիւնների մասնագիտական բաժանմունքի։

ՆԵՐՔԻՆ և ԿԱՆԱՆՑ հիւանդութիւն. մասնագէտ ՎԵՆԵՐԱԿԱՆ (ՍԻՖԻԼԻՍ, ներարկումն «606»-ի և «914»-ի), ՄԻԶԱՍԵՌԱԿԱՆ (ՀԻՆ և ՆՈՐ ՏՐԻՊԵՐ և նրա կոմպլեկացիաները) և ԿԱՇՈՒԻ ցաւերի։

էլեկտրաբուժական կաբինետ

Ընդունելութիւնն ամեն օր, առաւ. ժ. 10-ից 1-ը, երեկ. 4-ից 6-ը։ Կիրակի օրերը միմիայն ժ. 12-ից 1-ը։ Կիրոչնայա, № 11։ 100—43

ԲԺՇԿԱՊԵՏ

Յ. ՄԵԼԻՔ-ՆՈՒԲԱՐԵԱՆ

(Նախկին Դավոս սանատորիայի ասիստենտ)։

Ներքին և երեխայոց հիւանդութիւնների մասնագէտ, թոքերի և սրտի հիւանդ.։ Ընդունելութիւնը ամեն օր երեկոյեան ժամը 5—7-ը։ Սալոլակ, Ռուսթավելսկայա 3, հեռ. 16—69։ ա. օ.) 100—42

ՄԻ ՕՐ ՀԱՅ ԴԵՐԱՍԱՆԻՆ

Սրտի անհուն հրճուանքով գիտում եմ այսօրուայ հայ դերասանի օրը և հոգիս լցւում է և անհուն բերկրանքով և թախիծով։

Ուրախանում եմ, որ նա այսօր հրամայողաբար պիտի շեշտի իր գոյութեան կարևորութիւնը և կը վշտանամ խորապէս՝ երբ զգամ, որ այդ կուլտուրական շեշտը նորէն անարձագանգ կը մնայ։

Այսօր մի հանդիսաւոր տօն է հայ դերասանի, նոյն և հայ թատրոնի, որ գալիս է էլ աւելի խորացնելու մեր մէջ գգացում հայ թատրոնի և հայ դերասանի արժանի գնահատման գիտակցութեամբ։

Այսօր պիտի երևան գան մեր ժողովուրդի ամբիցիայի գծերն ու յատկանիշները իր կուլտուրայի վերաբերմամբ։

Այսօր պիտի տեսնենք, որ տնտեսնր ու ճնշուած քաղաքացու մէջ դեռ անմար է շինարարական և ստեղծագործական ոգին. որ նա գիտէ իր աւերակների մէջ պեղումներ կատարել ու մոխիրների միջից դուրս ժայթքեցնել կենդանութեան ու կենսունակութեան բուռն կայծերը։

Հայ բեմը չափից աւելի համբերատար է և նրա մշակները՝ ֆանատիկ։ Նա գիտէ համբերութեամբ իր ճակատից քրտինքի տեղ արիւն թափել և ճակատագրական համերգով իր վիշտը արտայայտել։

Տասնեակ տարիներ եկան ու անցան հայ դերասանի գլխով և նրա հարիւրաւոր օրերի մէջ խինդն ու ծիծաղը, որ երբեմնակի ժպտում էր նրանց՝ շատ անգամ նսեմանում էին կեանքի դաժան արհաւիրքում և նրանց հանդստի երգերը կորչում գառն իրականութեան մէջ։

Հայ բեմը մի օր ժպտում և տասն օր տխրում էր։

Մի օր կուշտ, երկու օր՝ քաղցած։

Եւ միթէ առ հերոսութիւն չէ. գեղարուեստի աշխարհում, միթէ այդ հալածուած ու համբերատար հայ բեմի մշակները վերջ ի վերջոյ իրենց անշեղ ուղին չպիտի գտնեն, մի ուղի՝ որ պիտի տանի նրանց մայր գեղարուեստի անխառն գիրկը, [illegible]

[illegible] ու թախիծը, մեր եռանդն ու կորովը՝ վերականգնելու հայ կուլտուրայի հպարտ ու փարթամ կոթողը՝ հայ թատրոնը։

Մի օր հայ դերասանին։

Անդ. Մալխեան

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

ԹԱՒՐԻԶ

Տեղեկանում ենք, որ առաջնորդարանի փոխանակ 85 միլիոնի, Թեհրան առած մի երկրորդ հեռագրով դուռ Ատրպատականի հայոց ամեն կարգի վնասները ներկայացրել է 9 միլիոն, մի միլիոն և հոյի վնասը։

Դեկտ. 31-ին 1918 թ. Թեհրանից Թաւրիզ ժամանեցին Ամերիկեան պ.պ. հիւպատոս Փադոկը, Անգլ. փոխ-հիւպատոս Ջորջ Սախվենսը և Անգլիակ. բանկի հաշուապահ Քաֆինը։ Հաջի Իբրահիմ սարրաֆի այգում թէյով հիւրասիրուելուց յետոյ, մտան քաղաք՝ երեկոյեան ժամի 4-ին։ Ընդառաջ էին գնացել պետական հաստատութեանց բոլոր ներկայացուցիչները. Թագաժառանգի և նահանգապետի կողմից ուղարկուած էին յատուկ կառքեր և ձիաւորներ։ Ընդառաջ էին գնացել Ամերիկական միսիան, Օսմանեան հիւպատոսը և Թուրք վաճառականութեան աչքի ընկնող մասը։ Հայոց առաջնորդարանի կողմից ուղարկուել էին տէր Եզնիկ քահանան և Տիգրան խան Գոբոյեան։

✦ Շիբլի ձորից Թաւրիզ եկող Սալմաստի և Ուրմիոյ գաղթականներից խուրաքանչիւրից տարբեր են վերցնում դանադան մութ անձնաւորութիւններ 5—10 ղրան, նոյն իսկ կողոպտում են բացարձակապէս, այն էլ քաղաքի ծայրում, Սահար-դիւանի այգու պահապանները։

✦ Առաջնորդարանի խնամ բողոքների հիման վրայ հետզհետէ կողոպուտները առնւում են։ Պաշտօնանկ է Միանէի դատաւորը։

✦ Նահանգապետի հրամարականը մերժուել է։ Շատով Թեհրանից կվհեկնի Սփահսալար Ազամը, որպէս ընդհ. նահանգապետ և լիազօր Ատրպատականի։

✦ Մաժառ խանը մի նամակով յայտնում Սրբազ. Առաջնորդին, [illegible]

✦ Թեհրանում անգլ. զինուորական ձերբակալել է Յովսէփ Կարախանեանին, որպէս բոլշևիկի և աքսորել է Բաղդադ։

✦ Երկու հայի Աղբակեցի հայերի, որպէս բոլշևիկների, ևս անգլիացիք ձերբակալել են Համադանում և աքսորել Բաղդադ։

✦ Համադանի Սֆչինա գիւղում մի անգլիական կապիտան անընդհատ արտայայտուելով հայերի մասին՝ հանդիպել է Ամերիկայում ուսած դր. Ալթունեանի հակառակութեան։ Դր-ը, ինչպէս լսում ենք, ենթարկւում է դատի և աքսորվ արտաքսում Բաղդադ։

✦ Թեհրանից առաջնորդարանը ստացել է մի հեռագիր, որով իրենց համաձայնութիւնն են յայտնում, թէ իրենք ևս համամիտ են Յովհ. խան Մասէհեանի և Վանանդեանի պատգամաւոր ընտրուելուն։ Սպահանը այս առթիւ դէմ է արտայայտուել, սակայն թեմիս առաջնորդը, ինչպէս լսում ենք, հեռագրել է Սպահան միանալ յիշեալների ընտրութեանը։

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐԻ ՀԵՏ

ՍԵՒԱՍՏՈՊՈԼԻՑ հաղորդում են, թէ արտաքին յարաբերու-

ԿԱՐԵՒՈՐ ԼՈՒՐԵՐ

Բոլշեւիկները Թիֆլիսում։

Լուրեր Պարսկաստանից։

Քաչազնունու եւ Զամալեանի ժամանումը։

Անդրանիկը Գորիսում։

Վերջին նորութիւններ Հայաստանից։

Սահմանադիր ժողովի ընտրութիւնները Վրաստանում։

թեան նախարար Վինաւերյն ու ցելութիւն տրաւ անգլիական առաջարկ արդիւնաբերութեան միութեան գլխացյան և առաջարկեց անգլիական ապրանքները հետ փոխարինել կաշի և բուրդ։

Դենիկինեան կը մնայ Ղրիմում յետոյ բանակցութիւնների համար մինչև յունուարի վերջը։

ԲԱՂԴԱԴԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀԸ

Բաղդադի ճանապարհը Դաշնակիցների ձեռքն անցնելուց յետոյ նորոգւում և ընդլայնւում է։ Անցեալ տարուայ նոյեմբերին Տաւրիկեան լեռների միջով բացուած են անցքեր (տոնել) լայն գծերի համար և գնացքները այժմ կարող են գնալ մինչև Նիսիբին, որը գտնւում է Մուսուլից հարիւր վերստ արեւմուտք։

Այդ գծի գլխաւոր վարչութիւնը Nuguenin-ը պնդում է, որ անհրաժեշտ է, գոնէ մի քանի ամսով, պահել այդ ճանապարհի գերմանական ինժեներներին, որովհետև նրանք ձեռք են բերել այդ ճանապարհի առանձին փորձառութիւն։ Դրանից յետոյ, ի հարկէ, պէտք է փոխարինել Դաշնակից ինժեներներով։

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ՀՍԿՈՂՈՒԹԻՒՆ ՍԻԲԻՐԻԱՅԻ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԻ ՎՐԱՅ

Տօկիոյի ամերիկական դեսպանին յանձնարարած է գնալ Վլադիվոստոկ և կազմակերպել Սիբիրիայի և արևելեան չինական երկաթուղիների միջազգային հսկողութեան կազմակերպութիւնը։ Երկաթուղիների վարչութիւնը կը կազմակերպուի ամերիկեան ձևով, որով ապահովուած կը լինի ճանապարհների ամենամեծ բեռնատարութիւնը։ Ներկայումս գնացքների երթևեկութիւն կատարւում է բաստոնարականին, Վլադիվոստոկից մինչև Բայկալ։

ԿՈՐՁԵՆ ԹՇՆԱՄԻՆԵՐԻ ՀԻՒՐԵՐԸ

Ֆրանսիական հիւրան ցնեղի գեներալ Ի ռնգինկարը միաձայն որոշեց. Տալը տարուայ ընթացքում թոյլ չտալ ծառայելու իրենց հիւրանոցներում, այլև չընդունել Ֆրանսայի դէմ կռուող ազգերի ներկայացուցիչներին։ Բացառութիւն կազմում են էլզաս-Լոտարինգեան, Լեհաստանը, Հարաւային Սլաւիան և Չեխօ-Սլաւիան։ Այս որոշումը հաղորդւում է Դաշնակից երկիրների բոլոր նման կազմակերպութիւններին։

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԻՂԸ ՄԻԱՑԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՄ

Խաղաղութեան պայմանագիրը ստորագրելուց անմիջապէս յետոյ, բրիտանական ուժեղ նաւատորմիղը իր ռազմական ամենալաւ նաւերի կազմով կ'երթայ դէպի Միացեալ Նահանգները և կայցելէ նշանաւոր նաւահանգիստները։ Այդ կը լինի համակրութեան արտայայտութեան մի նշան պատերազմի ժամանակ մեծ օգնութիւն հասցնելու համար։ Դրանից յետոյ նոյն նաւատորմիղը կայցելէ բոլոր բրիտանական գաղութներին։

ԳՐԱՔՆՆՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱՑՈՒՄԸ ԵԱԼԹԱՅՈՒՄ

Փետրուարի 12ին, Ղրիմի հրամանատարական բանակի զօրքերի շտաբի պետը հարց է տուել Եալթայի իշխանութեանը, թէ մի՞թէ որոշել լրագիրների նախնական գրաքննութիւնը, կարգադրելով միևնոյն ժամանակ փակել այդ հրամանը։

ԹՈՒՐՔԵՐԸ ԵՒ ԿԱՄԱՒՈՐՆԵՐԻ ԲԱՆԱԿԸ

ՍԻՄՖԵՐՈՊՈԼԻՑ հաղորդում են, թէ տեղական թուրքերի մէջ շատ են խօսում սահմանելու առանձին խումբ, որը ամեն աջակցութիւն կարողանայ ցոյց տալ Կամաւորական բանակին։

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ

Թիֆլիս, 21 փետրուարի

ԴԱՇՆԱԿՑԱԿԱՆ ՕՐԳԱՆ „ՅԱՌԱՋԸ“ ԿՐԿԻՆ ՋՐՊԱՐՏԻԶԻ ԴԵՐՈՒՄ*)

—oo—

Խմբագրութեան սիրահար «Յառաջ»-ը իր վերջին № 30 նոր սիւրպրիզներ է անում գրպարտութիւնների ասպարէզում։ Նա «Ժողովրդականների Թոթովանքներ» յօդուածում իւր լուր աշխարհի, առանց ամաչելու, յայտարարում է, առաջին՝ որ իբր «Հայ Ժողովրդական Կուսակցութիւնը ապօրինի կերպով ստացել է Հայաստանի Շինարարական յանձնաժողովից 100,000 ռ. Հայոց Ազգային Խորհրդին պատկանեալ գումարներից և գործածել է իր կուսակցական նպատակների համար. երկրորդ՝ որ Ազգային Խորհրդի նախկին ֆինանսական վարիչ Ս. Յարութիւնեանը չէկերը դրամի փոխարինելիս առել է մասնաւոր անձանց հարիւր հազարի չափ տոկոսներ, այն ինչ նա կարող էր այդ չէկերով առանց կորստի ստանալ դրամ պետական բանկից։

Ի՞նչ զզուելի ստախօսութիւն։ Հայ Ժող. Կուսակցութիւնը երբեք ու ո՛չ մի կոպէկ չի ստացած Ազգային Խորհրդի գումարներից։

Ճիշտ է, նա ստացել է հարիւր հազար ռուբլի, բայց ո՛չ Ազգային Խորհրդի գումարներից, այլ՝ Հայաստանի Շինարարական Յանձնաժողովի սեփական գումարներից։ Այդ Յանձնաժողովը հիմնուել է Ազգային Խորհրդից առաջ, ունի իր յատուկ նպատակները, որոնց համար ժողովել և ժողովում է գումարներ։ Իսկ եթէ նոյն Յանձնաժողովը Ազգային Խորհրդի առաջարկութեամբ ընդունել է իր վրայ ժողովել փող և Խորհրդի համար, այդ դեռ չի նշանակում, որ Յանձնաժողովի բոլոր գումարները պատկանում են Ազգային Խորհրդին, մանաւանդ եթէ ի նկատի առնուի, որ Յանձնաժողովը պարտաւորուել էր ժողովել և տալ Ազգային Խորհրդին չորս միլիոն փող և այդ գումարը լրացուած և յանձնուած էր Խորհրդին, երբ Յանձնաժողովը տուեց Ժող. Կուսակցութեան յիշեալ գումարը։

Ինչ վերաբերում է չէկերի փոխարինելուն դրամի մասնաւոր անձանց միջոցով տոկոսներ վճարելով, այդ մասին էլ հարկադրուած ենք աւելու հետեւեալը. Այդ գործողութիւնները կատարուել են Ազգային Խորհրդի Թոյլտուութեամբ և գիտութեամբ, կատարուել են այնպիսի հանգամանքներում, երբ նախիբատները տալիս էին նուէրներ չէկերով, երբ ոչ այդ, ոչ էլ Խորհրդի չէկերը չէին ընդունում և առհասարակ բանկերը փող չէին դուրս Թողնում, իսկ պարտադիր վճարումների համար ստիպւում էին փող գտնել, մանաւանդ մեր զօրքի համար։ Պետական բանկը Թէև բաց էր Թողնում դրամ, բայց ոչ միշտ և սահմանափակ չափով և այդ չափով էլ պետական բանկից Ազգային Խորհուրդը օգտւում էր։ Ֆինանսական բաժանմունքը չէկերի փոխանակելը կատարում էր բացարձակ և ֆինանսական բաժանմունքի վարիչի օգնական, այժմ հանգուցեալ Մ. Ի. Բերբերեանի միջոցով։ Չէկերի ռէալիզացիան այդ ձեւով կատարում էին և Հայոց Գաղթականական Խորհուրդը իր ֆինանսական վարիչի միջոցով, ի Թիւս այլոց և այն բոլոր հիմնարկութիւնները, որոնց վրայ ծանրացած էին պատասխանատու հասարակական գործեր։

Ազգային Խորհրդի ֆինանսական բաժանմունքը օգտուել է այդ միջոցից միայն ծայրայեղ դէպքերում և երբեք նա աւելորդ տոկոսներ չի տուել ուրիշների հետ համեմատած։ Ֆինանսական բաժանմունքը ոչ Թէ միայն չէկերը բոնների փոխարինելիս տոկոսներ է տուել, այլև այն դէպքերում, երբ հարկաւոր է եղել բոնները փոխարինել Ռուսաստանի դրամի, օրինակ, սրտասահմանեան պատուիրակութիւնների համար։

Այդպիսի մէկ դէպք հենց վերաբերում է Դաշնակցութեան։ Երբ դաշնակցական բժ. Հ. Օհանջանեանը ուղարկւում էր արտասահման Ազգային Խորհրդի կողմից ու Ազգային Խորհրդի գանձարանում Ռուսաստանի Թղթադրամ չկար, Դաշնակցութիւնը տուեց Օհանջանեանին իր գանձարանից 50,000 ռ. և յետոյ պահանջեց, որ իրեն վերադարձուի կրկին նոյն տեսակ Թղթադրամով։ Եւ Ազգային Խորհուրդը ստիպուած էր գտնել տոկոսով ռուսական Թղթադրամ ու վճարել իր պարտքը Դաշնակցութեան։ Դաշնակցականները այդ դէպքում գտնում էին, որ Ազգային Խորհուրդը պարտաւոր է Թէկուզ կորուստով իրենց համար ռուսական Թղթադրամ գտնել։

Ահա Թէ ինչ բարոյական դատանանք ունեն մեր անարժան հակառակորդները։

Թէ ո՛ր աստիճանի անհիմն ու անարդար են այն խոշոր մեղադրանքները, որ «Յառաջականները» փորձեցին վերագրել Ժողովրդական Կուսակցութեան և նրա այս կամ այն ներկայացուցչին, միանգամայն պարզուած ենք համարում. Թեթեւսոլիկ մեղադրողները արժանի են դամուելու խայտառակութեան սիւնին։

Այժմ մենք Թոյլ ենք տալիս մեզ դիմելու «Յառաջականներին» մի քանի հարցերով և Թող նրանք պատասխանեն, եթէ ունեն գէթ նշոյլ քաղաքացիական քաջութեան և ազնուութեան.

1. Եթէ դուք Հայաստանի Շինարարական Յանձնաժողովի գումարները համարում էք Ազգային Խորհրդին պատկանեալ, ապա ինչպէս դուք նոյն Յանձնաժողովից նախանցեալ տարի, քաղաքային խորհրդի ընտրութիւնների նախօրեակին, տարաք 20,000 ռ., իբր հայ ժողովրդի շահերը պաշտպանելու համար, և այդ փողով սկսեցիք հրատարակել «Աշխատաւոր» դաշնակցական Թերթը։ Բնորոշ է մի հանգամանք ևս, որ դուք ձեր այդ Թերթի հենց առաջին համարներից սկսեցիք հարուածել հայ բուրժուազիային, իբր ազգի Թշնամու, Թէև ազնուութիւնը կը պահանջէր, որ այդ բուրժուազիայի գէթ փողը չկորցնէիք ձեր Թերթի համար։

Ինչու, երբ Ժող. Կուսակցութիւնն է ստանում յիշեալ Յանձնաժողովից փող—ապօրինի է, իսկ երբ Դաշնակցութիւնն է ստանում—օրինական է համարւում։ Բացատրեցէք այս հանելուկի տրամաբանութիւնը։

2. Եթէ դուք այդ տեսակէտի վրայ էք կանգնած Յանձնաժողովի գումարների վերաբերմամբ, ապա ինչու և ինչ իրաւունքով ձեր դաշնակցական ընկերներ՝ բժ. Յ. Զաւրեանը վերցրել է նոյն Յանձնաժողովից 55,000 ռ., բժ. Հ. Օհանջանեանը 16,500 ռ. և շատ ուրիշ «ընկերներ» աւելի խոշոր գումարներ։

3. Եթէ չէկերը կարելի էր փոխարինել դրամի պետական բանկում, ապա ինչու Հայոց Գաղթականական Խորհուրդը և շատ ուրիշ հիմնարկութիւններ անցեալ տարուանից մինչև օրս շարունակում են չէկերը փոխարինելու դրամի մասնաւոր անձանց միջոցով և վճարում են բաւականին տոկոսներ։

Արդեօք յայտնի՞ չէ Յառաջականներին, որ Ս. Յարութիւնեանին փոխարինող ֆինանսական ագենտ, դաշնակցական Գ. Տէր-Յարութիւնեանն էլ հարկադրուած է եղել բոնները փոխարինել ռուսական Թղթադրամի և նոյնպէս տուել է տոկոսներ, որովհետև ուրիշ միջոց և ելք չկայ, երբ հարկաւոր է չէկը դարձնել դրամի և բոնների փոխարէն ստանալ ռուսական Թղթադրամ։ Ինչու մէկ դէպքում մեղադրականով էք դուրս գալիս, իսկ միւս դէպքում լռում։

4. Ինչու դաշնակցական որոշ «հերոսներ» մինչև օրս հաշիւ չեն տալիս այն զէնքերի մասին, որ Թիֆլիսի ընդհանուր խառնակութեան ժամանակ ձեռք էին բերել արսենալից և արդեօք կապ չկա՞յ այդ և այն զէնքերի մէջ, որ Դաշնակցութիւնը անցեալ 1918 Թ. յանձնում էր Ազգային Խորհրդին, վերցնելով ամեն մի հրացանի համար մօտ 700 ռուբլի։

5. Արդեօք չէ՞ք բացատրի, «Յառաջականներ», Թէ այն ինչ զէնքերի պահեստներ էին բացել Ալէքսանդրապոլում դաշնակցական Տէրտէրեանները և այլք զինուորական ցէյխհաուզները դատարկելուց յետոյ և ո՞ւր գնացին այն խոշոր գումարները, որ նրանք ստանում էին խեղճ գիւղացիներից, որոնք արիւն—քրտինքով ժողոված իրենց ընտանիքների պաշտպանութեան համար դրամները տալիս էին «նոր բացուած պահեստների տէրերին» և գնում զէնք։

Կան ևս ուրիշ հետաքրքրական հարցեր որոշ «գործիչների» պատկերը պարզող, բայց առ այժմ բաւականանք սրանով։

Վատ չէր լինել, եթէ Յառաջականները միշտ յիշէին իմաստալի ասացուածը. «դու ուրիշի պարզ աչքում փնտրում ես ծեղ, իսկ քո աչքում չես տեսնում գերանը»։

Բաւական է, ամաչեցէք և լռեցէք, ցաւալի յիշողութիւնների ասպետներ։

Մեր ազգի այս տառապանքների օրերին ժողովրդասէր մարդիկ բանակռիւներ չեն սարքում և ուրիշներին էլ չեն ստիպում դրա վրայ ժամանակ կորցնել, այլ հոգում են մահուան մատնուած իրենց ժողովրդին օգնութիւն հասցնելու մասին։

*) Տես «Ժողովրդի Ձայն» № 39.

ԴՈՆԻ ՍԵՆԱՏԸ

Նովոչերկասկում այս օրերս պէտք է բացուի միացեալ սենատը, որի կազմի մէջ մըտնում են՝ առաջին դեպարտամենտի դատախազ՝ Պոպովսկի, սենատորներ՝ Նիմարոկոմով և Կրիժանովսկի, երկրորդի՝ օբեր դատախազ՝ Բոլդիրով, սենատորներ՝ Նեներով և Ա. Զերիչև, քրէական դեպարտամենտի՝ Տրեգուբով և Ն. Զերիչև, քաղաքացիական՝ Կրասնենսկի և Կոչետկով։

ԲՐԻՏԱՆԱԿԱՆ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀՐԱՄԱՆԸ ԴԵՆԻԿԻՆԻՆ ՍՈՉԻԻ ՄԱՍԻՆ

ԹԻՖԼԻՍ, 19 փետրուարի.—Թիֆլիսի անգլիական զինուորական միսիան խնդրում է գործակալութեան հրատարակել հետեւեալ պաշտօնական հաղորդագրութիւնը.

Ի նկատի ունենալով, որ Կամաւորական բանակը՝ հակառակ անգլիական միսիայի տուած հրաշխաւորութեան, յարձակուած գործեց Սոչիի շրջանի վրայ, Բրիտանական կառավարութիւնը հրամայեց գեներալ Դենիկինին դուրս հանել իր զօրքերը այդ շրջանից։ (Վ. Հ. Գ.)

ԱՆԳԼԻԱՑԻՆԵՐԻ ՎԵՐԱՀՍԿԻՉԸ ԵՐԿԱԹՈՒՂՈՒՄ

«Тифлисск. Листокъ» Թերթի հաղորդած տեղեկութիւնից երևում է, որ անգլիական միսիան Կովկասեան երկաթուղային վարչութեանց պահանջ է ներկայացրել՝ երկաթուղու շրջանառութեան վրայ իր կողմից վերահսկիչ նշանակելու մասին։ Պահանջը պատճառաբանւում է նրանով, որ Ռուսաստանի նախկին կառավարութիւնը անգլիական կառավարութիւնից փոխառութիւն է կնքել Անդրկովկասեան երկաթուղու նկամամբ հաշուին։

ԱԽԱԼՑԽԱՅԻՑ ՆԱՀԱՆՋԵԼՈՒ ՇՈՒՐՋԸ

Վրաստանի զինուորական մինիստր Գէորգաձէի հրամանով, Ախալցխայի ճակատից վրաց զօրքի նահանջի պատճառով հեռացրուել են մի քանի զինուոր հրամանատարներ և ձերբակալուել են երեք սպաներ՝ [illegible] հրամանը չկատարելու համար։

— Ախալցխայից նահանջելու միջոցին վրաց բանակից սպանուել են 6 սպայ, վիրաւորուել՝ 7 և անյայտ կորել՝ 10։ Զինուորներից սպանուել են 52, վիրաւորուել 41, անյայտ կորել՝ 209։

ԲՈԼՇԵՒԻԿՆԵՐԸ ԹԻՖԼԻՍՈՒՄ

Մցխէթից Թիֆլիս բերուեցին 2000-ից աւելի բոլշևիկներ, որոնք եկել են Վլադիկաւկազից։ Նրանցից շատերը հիւանդ են, որոնք տեղաւորուել են հիւանդանոցներում, գլխաւորները տարուել են բանտ, իսկ մնացածները առանձնացրուել են։

ԴԵՆԻԿԻՆԸ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱՑԻՔ

Անգլիական հրամանատարութեան կարգադրութեամբ Դենիկինի բանակը մաքրել է Սոչիի շրջանը։ Այս մասին պաշտօնապէս յայտարարուել է Թիֆլիսի պետական Թատրոնում, փետրուարի 19-ի ներկայացման միջոցին։

ԳԵՆ. ԱՆԴՐԱՆԻԿԻ ՄԱՍԻՆ

Մեր ստացած տեղեկութիւնների համաձայն, գեն. Անդրանիկը իր զօրամասով գտնւում է Գորիսի շրջանում։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

(Վրաց Հեռ. Գործ.)

(Բոլշեւիկեան հաղորդագ.)

Ֆրանսիայի եւ Իտալիայի պահանջները Գերմանիայից

ՆԱՈՒԷՆ, 19 փետր.—Ֆրանսիան պահանջում է Գերմանիայից մէկ միլիոն եղջիւրաւոր անասուն։ Իտալիան զինադադարը երկարացնելու պայմանով պահանջում է տալ գերմանական Աւստրիայի կողմից 100 շոգեկառք և 2000 վագոն։

Հուսէյն բէյի ձերբակալութիւնը

ՆՈՎՈՐՈՍԻՅՍԿ, 15 փետրուարի. Կ. Պոլսում ձերբակալուած է Տաճկաստանում «հայկական ջարդեր» կազմակերպող «Միութիւն և Յառաջադ.» կուսակցութեան նախագահ Հուսէյն բէյը։

Այդ առԹիւ կայանալու է Ղրիմի յայտնի Թուրք գործիչների և կալուածատէրերի ժողով։ Թուրք լրագիրներից մէկը եռանդուն կերպով կը պաշտպանի Կամաւորական բանակի շահերը։ Ընդհանրապէս Թուրքերի սկզբնական անհաճոյ վերաբերմունքը դէպի Կամաւորական բանակը ոչնչանում է։

ԱԼԻՒՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՄԱՐ

Հայաստան ուղարկելու համար Ուկրայնայից ստացուեց 10 վագոն ալիւր։ Պարենաւորման մթերքների հասցնելու գործը կանոնաւորւում է. այսուհետև ամեն օր Հայաստան կուղարկուի 10-ական վագոն պարենաւորման բեռներ, գլխաւորապէս հաց։

ԲԵՄ ԵՒ ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏ

Թատերա-երաժշտական գեղարուեստական բերքն խմբագրութեամբ

ԱՆՏ. ՄԱՅԻԼԵԱՆԻ

№ 7.

Լոյս է տեսնում կիրակի եւ հինգշաբթի օրերը

Թիֆլիս, 21 փետր.

ՀԱՅ ԹԱՏՐՈՆԻ ԽՈՀԵՐ

II

Մեր Թատրոնական գործը քանի որ մինչև օրս կապուած և կաշկանդուած է տիպաների հետ, իմ պարտքն եմ համարում, որպէս զի աւելի պարզաբանուած լինի այդ տիպաների Թէ օգտակէտ և Թէ վնասակար կողմերը, մի Թեթև ակնարկ գցել եւրոպական բեմերից գոնէ մէկի վրայ։ Ուրեմն դառնանք անգլիական տիպային՝ մեծ ողբերգու Իրվինգին։ Կարդալով անգլիական դրամատուրգ-քննադատ Բերնար Շոուի քննադատական էջերը՝ մեր առաջ պարզ կերպով պատկերանում է անգլիական Թատրոնի առանձնայատուկ դարու ոգին։

Շեքսպիրի գրականութիւնը անպայման երկար ժամանակ պէտք է որ կաշկանդած լինէր դրամատիկ արուեստը իր տիպերի շուրջը և շարունակ պահանջէր իր ազգի միջից հերոսական տենդենցներով օժտուած տիպան-հերոսներին.—և ահա 19-րդ դարում առաջ է գալիս Իրվինգը, որով կը զմայլուէր և ինքը Շեքսպիրը, եթէ միայն չլսէր և չտեսնէր նրա կատարած ադապտացիաները իր պիեսների վերաբերեալ։ Իրվինգը քաջ գիտենալով իր առաջնութիւնը, ապրում էր լոկ իր համար—ամեն ինչ զոհաբերելով իր «ես»-ին։ Նա անխնայօրէն կրճատում էր պիեսները, Թողնելով դիմացի գերակատարներին համարեա բեմլեկներ և այդպիսով գերասանական խումբը նրա հանդէպ ներկայանում էր որպէս մի խրտուիլակ։ Դերասանները չէին համարձակւում դիմախօսելու մեծ արտիստին, իսկ հասարակութիւնն էլ միայն և միայն հրճւում էր Իրվինգի յայտնագործած տիպերով։ Այդ հանճարեղ արտիստը միանգամայն դէմ էր նորագոյն պիեսների և նա իր Շեքսպիրեան րեպերտուարը լրացնում էր յիմար-փթած մելոդրամներով, բայց ոչ երբեք Իբսէնով. մինչև իսկ Գեօթէի «Ֆաուստը» փոփոխութեան է ենթարկել տուել և փերածել ինչ-որ անիմաստ մելոդրամի։ Մի խօսքով Իրվինգը ոչ Թէ ծառայում էր գեղարուեստին, այլ գեղարուեստը Իրվինգի հանճարին, Իրվինգի «ես»-ին։

Այո, նա անգլիական Լիր է եղած և առհասարակ Շեքսպիրի հերոսները գտել են Իրվինգի մէջ իրենց հարազատ ոգին, սակայն աւանդելով իր շունչը վերջացել է նրա գործը. մի դրական գործ, որ Թողել է Իրվինգը, դա այն է՝ որ Անգլիայում էլ դերասանները զբաղուելիս են եղել հասարակական-քաղաքացիական իրաւունքների ամենախայտառակ աստիճանի վրայ, և Իրվինգը շնորհիւ իր հանճարի ստիպել է փոխել նման վերաբերմունքը և արժանացել է ազնուական տիտղոսի, ուրեմն յիղաշրջել է հասարակական հասկացողութիւնը և ստիպել է իր ազգին ճանաչել դերասանի մէջ մարդու՝ արժանի բոլոր բարձր տիտղոսները։

Այդ ուղիով էր ընԹանում դրամատիկական արուեստը համարեա մինչև 19-րդ դարու վերջերքը և միայն վերջին 30—40 տարիներն են, որ անգլիական բեմը ուժեղ պայքար մղեց այդ միակողմանի, այդ «ես»-ական գործունէութեան դէմ և այսօր այնտեղ էլ, Շեքսպիրի հայրենիքում, զարկ են տալիս «Նոր Դրամայի»—կոլլեկտիւ Թատրոնին։

Նոյնը կարելի է ասել և միւս բոլոր ազգերի կլասիկ-տիպաների մասին։ Օրինակ՝ եթէ Պարիզում դուք կամենայիք տեսնել մի Թոյլ խումբ, պէտք է գնայիք Սարրա-Բերնարի Թատրոնը, ուր բացառապէս փայլում էր իր փոփոխուած մելոդրամների մէջ ֆրանսիական այդ հանճարը։ Նոյնը կարելի է ասել և մեր հանճարեղ արտիստ Ադամեանի մասին, որի րեպերտուարը կազմում էր Շեքսպիրը և փթած մելոդրամներ... և դրանք բոլորը շրջել են իրենց «ես»-ի շուրջը։

Ջգելով այս Թեթև հայեացքը մեր և եւրոպական բեմերի վրայ՝ գտնում ենք, որ 19-րդ դարը հայերիս համար միանգամայն մխիԹարական է։ ԵԹէ Անգլիան մեզ ցուցադրէր Իրվինգին, Իտալիան—Ռոսսիին, Սալվինիին՝ մենք առանց քաշուելու այդ տիպաների հանդէպ կը ցուցադրէինք մեր տիպան Ադամեանին և դրանով կզատուէինք այն խայտառակ, մանաւանդ Ռուսաստանի այն Թիւր կարծիքից, Թէ հայ ազգը լոկ «կոմերսանտ» է։ Իրվինգը ստիպեց յարգել դերասանին որպէս մարդու, իսկ Ադամեանը ապացուցեց, որ հայ ազգը կարող է ծնել գեղարուեստագէտ, — որին, առանց վերապահութեան, կարելի է ասել իր օրերին չէ ունեցել մրցակից Համլէտ։

Այժմ պարզ է մեզ համար, որ 19-րդ դարում համարեա բոլոր ազգերի մէջ տիրապետողը եղել է բացառապէս կլասիկ րեպերտուարը և դրան կցորդ են եղել անմիտ մելոդրամներ... սակայն նման ինդիվիդուալիստական Թատրոնը չէր կարող իր գոյութիւնը շարունակել, երբ մարդկութեան ձգտումները ոչ Թէ հենւում էին հերոսների շուրջը՝ այլ նոր սոցիալական պահանջների։

Եւ ահա զգայուն ֆրանսիացին լաւ գիտակցելով այդ պահանջը, առաջ քաշեց Սարրա-Բերնարի հանդէպ Ռէժանին, Նոր-Դրամայի հերոսուհուն, որը սկսեց բեմադրել ոչ Թէ Թագաւորների ու ազնուականների «Ես»-ի մարդոց, այլ ամենից մոռացուած, անպատիւ անուան հասցրած Մոնմարտրի, Պարիզի քաղաքամասի, գռեհիկ անուանեալ ժողովրդի ապրումները և այնուհետև յայտնագործեց անզուգական բեմիասեր Անդուանը—կոլ-

ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

Գերմանական կառավ. բողոքը զինադադարի պայմանների դէմ.

Զինադադարը երկարացնելու համաձայնութիւնը ստորագրուած էր 15 փետրուարի: Գերմանական կառավարութիւնը բողոք յայտնեց զինադադարը երկարացնելու պայմանների դէմ, մանաւանդ մի քանի կաֆեոր կէտերը լեհերի օգտին գրուելու պահանջների դէմ, որոնց ագրեսիւ գործողութեանց դէմ պէտք էր թոյլ տալ պաշտպանուելու: Ինչ վերաբերում է պայմագրի դեռ չկատարուած կէտեր իրագործման. այդ, ըստ յայտարարութեան գերմանական կառավարութեան, Գերմանիան պարտաւոր չէ կատարել, որովհետև չի համապատասխանում Վիլսոնի սկզբունքներին:

—

Մեծ պետութիւնների նաւատորմիղների կորուստը

Պատերազմի ընթացքում ֆրանսիական նաւատորմիղը ունեցել է հետևեալ կորուստները. 4 բրոնենոսից, 4 բրոն. տրայլեր, 1 նաւ, 4 ոչնչացնող (истребители) 8 տորպեդ նաւակ, 14 սուզանաւ, 62 զինուած տրալեր, 5 օժանդակ զրահանաւ և 12 մանր զինուորական նաւեր, ընդամենը 110,000 տոնն: Մեծ Բրիտանիան կորցրել է 550,000 տոնն, Գերմանիան—250,000, Իտալիան—63,000, Միացեալ Նահանգները 17,500:

—

Ֆրանսիայի պատերազմական ծախսերը

Ֆրանսիայի պատերազմական ծախքերը մինչև յունուարի 31-ը հասնում են 7280 միլիոն ֆունտ ստեռլ., որոնցից 120 միլիոն ծածկուած են հարկերից, մնացածները փոխառնութեամբ:

—

Պառլամենտական կոնֆերենցիա

Պաշտօնապէս հաղորդւում է, որ 27 փետր. կը հաւաքուի անգլիական ազգային արդիւնաբերական կոնֆերենցիա գործատուներից և ծառայողներից: Կը քննուեն աշխատավարձի, աշխատանքի և օգուտի պայմանները: Ժողովները կը լինեն հրապարակական: Այս հաղորդագրութիւնն ընդունուեց մեծ բաւականութեամբ, մինչև իսկ ձախ շրջաններում:

—

Պարիզի բանուորական միջազգային յանձնաժողովը

Պարիզի բանուորական օրէնսգիր միջազգային յանձնաժողովը համաձայնութեան եկաւ այն բանի մասին, որ իւրաքանչիւր պետութիւնից լինի 2-ական պատգամաւոր աշխատանքի տարեկան կոնֆերենցիայում և 1-ական գործատուներից և բանուորներից:

ՖՐԱՆՍԻԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

—

Ծովային նախարարութեան մէջ

Միացեալ Նահանգների ծովային խորհուրդը յայտարարեց, թէ իւրաքանչիւր ամիս կընդունուեն 1500 մարդ, որոնք Միացեալ Նահանգների նաւերի վրայ կը սովորեն նաւաշինութիւն և կրակ հագցնելը:

—

Տնտեսական բոյկոտը ժողովուրդների դաշնակցութիւնը խախտողների դէմ

«Ком. Газ.» թերթը հաղորդում է, թէ ամերիկական ֆինանսական և առևտրի ներկայացուցիչները, որոնք ներկայումս գտնւում են Եւրոպայում, մշակել են մի նախագիծ՝ տնտեսական բոյկոտը գործադրելու այն ազգութիւնների դէմ, որոնք չեն պահպանի ժողովուրդների դաշնակցութեան պայմանները:

—

Լեհաստանի պատերազմական վնասները

ԿՐԱԿՈՎԻՑ հաղորդում են, թէ լեհ-իրացիայի նախարարութեան նախագահ Լադիսլաւ Գրաբսկին լեհական կառավարութեան և մասնաւոր մարդկանց պատերազմից հասցրած վնասը գնահատում է մօտաւորապէս 25 միլիարդ:

—

Ժողովրդ. դաշնակ. ֆինանսական բաժանմունքում

Ժողովուրդների դաշնակցութեան ֆինանսական բաժանմունքը, որին ղեկավարում է Կլոցը, ուսումնասիրւում է խաղաղութեան կոնֆերենցիայի կողմից: Դաշնակիցները միասին կը հսկեն ընդհանուր թշնամիների կողմից կատարուելիք պարտաւորութիւնները, կորոշեն վճարումների հրաշխաւորութիւնը և ցոյց կը տրուեն փոխադարձ օգնութիւն ի կատար ածելու միջազգային ֆինանսական միութիւնը:

—

Ստ.-սեկր. Լանսինգի այցելութիւնը Կլեմանսոյին

Ստատս - սեկրետար Լանսինգը այսօր առաւօտ այցելեց Կլեմանսոյին իր ցաւակցութիւնն արտայայտելու Ամերիկայի ժողովրդի կողմից, այլ և այցելեց ամերիկական խաղաղարար բանակցութեան յանձնաժողովի անդամներին ֆրանսիական պետական գործչի դէմ մահափորձ կատարելու մասին: Դրանից յետոյ կը լինի պաշտօնական արտայայտութիւն, որովհետև ամերիկան կառավարութիւնը ամեն կերպ ցանկանում է իր համակրանքն արտայայտել այնպիսի յանդուգն ոճրագործութեան զոհին: Ցանձնաժողովի աշխատանքները կը շարունակուեն անընդհատ:

ՔՐՈՆԻԿՈՆ

Վրաստանի Սահմանադիր ժողովի ընտրութիւնների ցուցք.—Սահմանադիր ժողովի ընտրական կենտրոնական յանձնաժողովի ստացած տեղեկութիւններից երևում է, որ Թիֆլիսի գաւառում ընտրութեանը մասնակցել են 6891 հոգի, որոնցից № 1 ստացել է 1739 ձայն, 2-ը՝ 384, 3-ը՝ 31, 4-ը՝ 1, 5-ը՝ 1207, 8-ը՝ 8, 9-ը՝ 44, 11-ը՝ 5, 13-ը 7:

— Զուգդիդի գաւառ. մասնակցել են 1236, որից № 1 ստացել է 443, 2—433, 3—57, 5—50 և 11—1:

— Սամտրեդում՝ № 1—3218, 2 329, 3—119, 4 11, 5 115, 7 3, 8—6, 9—15, 11—7, և 13—5:

— Սղնախում՝ № 1—2,314, 2—126, 3—1, 4 227, 5—92, 7—134, 11 1 և 13—18:

— Օզուրգեթում՝ № 1—1,509, 2—3'4, 3—74, 5—23, 9—62 և 11—1:

— Ախալխածի գաւ. № 1—7,833, 2—1,008, 3—31, 4 1, 5—1,207, 8—8, 9—44, 11—5 և 13—7:

◆ **Դպրոցների փակումը.**— Ազգային Խորհրդի կարգադրութեամբ հայոց բոլոր դպրոցները բժշկական տարածման պատճառով երկու շաբաթով փակուած են:

◆ **Կողոպուտներ.**— Փետրուարի 19-ին, երեկոյ. ժամը 8-ին, մի քանի զինուած չարագործներ մտնելով պ. Գէզէլչէնի բնակարանը (Վոլոնսկայա փող. 22), մահուան սպառնալիքի տակ տարել են 10000 ռ. Նիկոլաեւեան դրամ և 5000 ռ. արժողութեամբ իրեր:

◆ **Հայկական կորպուսի դոյլը.**— Մի քանի օր առաջ վրաց կառավարութեան կարգադրութեամբ սկրտուել է դատարկել հայկական կորպուսին պատկանող դոյլը, որ գտնւում է Գանովսկայա փող. № 3 տանը: Այդ առիթով հայկական պատուիրակութիւնը դիմել է անգլիացիներին և Վրաստանի արտաքին գործերի մինիստրին, որը կարգադրել դադարեցնել դոյլի դատարկումը մինչև վրաց-հայկական խորհրդաժողովի որոշումը:

◆ **Երկաթուղիներում.**—Վրաստանի երկաթուղային վարչութեան պետը յաճախակի տեղի ունեցող չարագործութիւններին վերջ տալու նպատակով կարգադրել է, որ տոմսակների ետևում գրուի նրա ամբողջ արժէքը, առանձի և բազաժնների գանձարաններին մօտ կախել առանձի և բազաժնների գնի մասին յայտարարութիւն, գանձարանները սահմանուած ժամանակից շուտ բաց անել: Այդ կարգադրութիւնները խախտողները կարձակուեն պաշտօնից, հակառակ դէպքերում կը յանձնուեն դատի:

ԱՅՍՕՐ

Ուրբաթ, Դրական-Գեղագիտական Սալոնի հերթական jour fixe-ին ինչպէս յայտարարուած էր փետրուարի 7-ին, կայանալու է ժողով կարդալու և լսելու Աւտոյենի դէմ եղած բողոքները, որպէսզի պարզուի հասարակութեան համար ճշմարտութիւն. և վերականգնուի արդարութիւնը: Սկիզբը երեկոյեան 6 ժամին:

ՎԵՐՋԻՆ ԺԱՄ

ԴՆԱՑԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

Երէկ, ցերեկուայ ժ. 10-ին, Երևանից Թիֆլիս ժամանեց հայկական պատուիրակութիւն գլխաւորութեամբ մինիստր-նախագահ Յ. Քաջազնունու, որը ուղարկւում է Հայաստանի Խորհրդի կողմից Ամերիկա՝ պարենաւորման և ֆինանսական օգնութիւն խնդրելու համար Դաշնակիցներից:

Նոյն գնացքով Թիֆլիս ժամանեցին Հայաստանի Խորհրդի անդամներ՝ Ս. Վրացեան, Ե. Ցարուքթեանեան, Յ. Մելիքեան, Ա. Բաբալեան և հայկական նախկին դիպլոմատիկական ներկայացուցիչ Վրաստանում Ա. Ջամալեան:

ԼՈՒՐԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻՑ

—

Յ. Քաջազնունու բացակայութեան ժամանակ մինիստր-նախագահի պաշտօնը պիտի կատարի ներքին գործերի մինիստր Ալ. Խատիսեան:

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆԻ ՀԱՅ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՎԵՐԱԴԱՐՁԸ

—

Երևան վերադարձաւ Թաւրիզ ուղարկուած հայկական պատուիրակութիւնը, որին մասնակցում էին Կ. Կ. Տէր-Ղուկասեան և փոխ.-գնդ. Շահ-Բաբեան:

Պարսկաստանում Թագաժառանգը (Վալիաթ), պարսից կառավարութիւնը և հայ հասարակութիւնը ցոյց են տուել վառցէց Պարսկաստանում չտեսնուած ընդունելութիւն: Պարսկական կառավարութիւնը իր ուրախութիւնն է յայտնել Հայկական Պետութիւն կազմելու առթիւ և իր վճռական ցանկութիւնն է յայտնել, որ Նախիջևանի և Շարուրի գաւառները անցնեն Հայաստանին և որ Հայաստանը լինի Պարսկաստանի հարևանը:

—

Նախիջևանի և Շարուրի գաւառներից մինչև Գայլի դռները (Սաղ-բակի և Նորաշէնի սահմանը) կազմուած է անգլիական նահանգապետութիւն, մինչև որ այս գաւառների բախտը կը վճռուի հաշտութեան վեհաժողովում:

Ամսիս 18-ին անգլիացիների ծրագրով Նախիջևան մեկնեցին այս գաւառի գաղթականութեան ներկայացուցիչները՝ ծանօթանալու համար, թէ որքան հնարաւոր է հենց այժմ վերադարձնել գաղթականութիւնը իր տեղերը:

ՋԱՄԱԼԵԱՆԸ

Ինչպէս լսում ենք, Թիֆլիս եկած Ա. Ջամալեանը ուղարկւում է Հայաստանի Կառավարութեան կողմից Պոլիս, որպէս դեսպան:

Քաղաքացիներ, անդամագրուեցէք Հայ Ժողովրդական Կուսակցութեան: Անդամագրուել կարելի է կուսակցութեան բիւրոյում՝ Головинскій пр. № 25, ամեն օր ժամը 10-ից մինչև 2-ը:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

—

Կամաւորների բանակը և Սահմանադիր ժողովը

Կամաւոր բանակի Դոնելի զօրամասի պետ. գեն. մայոր Դրոզենկօն, որ գտնւում է Արմաւիրում, յայտարարել է հետևեալը.—«Յայտարարում եմ բոլոր բնակիչներին, որ Դոնելի շրջանը մտնում է Կամաւորական բանակի գործողութեան շրջանի մէջ, և աշխատում է հասցնել Ռուսաստանը մինչև Սահմանադիր ժողովը:

Թող ամեն մարդ հասկանայ, որ Կամաւորական բանակը չի խառնուի քաղաքների և գիւղերի և ներքին կեանքի մէջ և վրէժխնդիր չի լինի դէպի նրանց, որոնք անցեալում գործել են բոլշևիկների հետ և եթէ այդ մարդիկ զգաստացել են, նրանք կարող են հանգիստ ապրել. բայց վայ նրանց, որոնք նորից բոլշևիկական գործեր կը սկսեն գործելով թալան, սպանութիւն և բռնութիւն: «Այդպիսիներին խնայել չկայ»:

—

Տաւրիկեան երկաթուղիների կարիքների համար

ՍԻՄՖԵՐՈՊՈԼ. — Նախարարների խորհրդի որոշմամբ շրջանային գանձարանի միջոցներից բաց է թողնուած ճանապարհների հաղորդակցութեան նախարարին 2,000,000 ռուբլի՝ Տաւրիկեան երկաթուղիների համար վառելիք, լուսաւորութիւն և իւղային նիւթեր ձեռք բերելու համար:

—

Ուկրայնային Դոնեցկի քարածուխ հասցնելու մասին

Դոնեցկի շրջանից այստեղ են բերւում քարածուխի ամբողջ գնացքներ: Այս օրերս կը սկսի աշխատել շոգեկառքերի գործարանը, որը դադարել էր վառելիք չլինելու պատճառով:

—

Ռուսաստանի զրաւումը

ՊԱՐԻԶ.—Պարիզի ռուսական կոմիտէի անդամների հաղորդակցութեան համաձայն, եթէ Իշխանութեան կցգինների խորհրդակցութիւնը անհրաժեշտ կը համարի զրաւել Ռուսաստանի մի մասը, այդ դէպքում Դաշնակիցները առաջ կը քշեն իրենց զօրամասերը դէպի նշանակուած տեղերը:

—

Կանանց պետական Վիլոնին

ՍԻՄՖԵՐՈՊՈԼ.—«Տաւրիկ. Ձայնի» խմբագրի ձեռներէցութեամբ

լեկտիւ Թատրոնի այդ մեծ ուսուցիչը: Իսկ ինչ արինք մենք... արդեօք զգացին մեր դերասանները իրենց կեղծ դրութիւնը... արդեօք տենչացին ազատուել այդ աննորմալ դրութիւնից, թէ շարունակեցին հենը...

Անմիջական յաջորդները Ադամեանի շարունակեցին և համարեա դեռ շարունակում են այդ սպանիչ-աննորմալ գործունէութիւնը: Ինչ որ անցեալում ներւում էր տխտանին, միանգամայն աններողամտելի է ներկայումս. այդ յաջորդները պէտք է քաջ ըմբռնէին ժամանակի ոգին և ձգտէին դուրս հանել դերասանական խումբը այդ խրտուիլակային շրջանակներից: Ցաւօք սրտի, պէտք է քաջութիւն ունենանք խոստովանելու մենք հայ դերասաններս, որ բացակայում է մեր մէջ այն անգնահատելի, գեղարուեստին հարազատ ազատ ոգու գեղեցիկ թռիչքները:

Շնորհիւ այն բանի, որ մեր ճեմերը, կամ աւելի ճիշտն ասած՝ ինչպէս ընդունուած է ասել մեզ մօտ, մեր մեծերը, ոչ թէ ձգտել են նոր դրամային յատուկ ուժեղ անսամբլական խումբ ստեղծելու, այլ, ընդհակառակը, շարունակ ձգտել ենք մեզ հանդէպ կանգնած դերասանների մէջ գտնել անչնորհքութիւն, ապիկարութիւն և դրա հետևանքն է այն յաճախ անխնամ-տօրէն կրճատուած—աղաւաղուած պիէսների բեմադրութիւնը:

Մեծի հովանաւորութիւնը, մեծի ողորմածութիւնը և միայն ու միայն նրա քաղցր հայեացքն ենք աշխատել որսալ... իսկ նրանք, որոնք չեն կամեցել ծառայել «Եսի» կոյր պահանջներին՝ ենթարկուել են սոսկալի հալածանքներին... և այսօր հայ դերասաններս այդ կոյր բռնութեան շնորհիւ ոչ թէ մոռացել ենք նոր դրամայի պահանջներին, ո՛չ, այլ սոսկալիօրէն խեղաթիւրուել ենք... մի ասրեճանով հեռացել ենք ինդիվիդուալիստական Թատրոնից և տասը աստիճանով ցած իջել կոլեկտիւ Թատրոնից:

Սակայն մինչև ե՞րբ... ձեր ենք զիմում:

Ժամանակ է զգաստանալու, ժամ է ասելու,—բաւական է, կանգ առնենք, խորտակւում ենք:

Այդ բիրտ «եսն»-ը, տխտաննների այդ ժառանգութիւնը մեզ վերջնականապէս կործանելու է. չէ՞ որ դրա շնորհիւ մեր շարքերում երևան եկաւ ստրկութիւնը, կեղծաւորութիւնը և մելանխոլիան, իսկ դերասանը օժտուած նման յատկութիւններով՝ անկարող է ձեռնարկել ոչ թէ գեղեցիկ գործ, այլ նոյն իսկ ունէ հասարակ մի գործ կենսունակութեան նշաններով:

Այսօր մեր ժողովուրդը կարիքների ծովի մէջ թաթախուած ունէ սպասելիքներ և պահանջներ, ու մենք, որ սահմանել ենք այդ արուեստի խոշորագոյն մասը—կենդանի խօսքը—կարո՞ղ կը լինենք արտայայտելու գեղեցիկի շրջանակներում: Ոչ և ո՛չ: Այսօրուանից ուզում եմ հաւատ տածել, որ սկսւում է հաղարաւոր ժողովուրդների նոր կեանքը, բայց չեմ կարողանում հաշտուել այն մտքի հետ, թէ Եորին դարձեալ ընդգրկելու ենք հնութեան ճիրաններով: Պէտք է փոխուի ամեն ինչ, հնից և ոչ մի հետքով:

Բոլոր ազգերը գնացել են առաջ, մնացել են իրենց տխտաններին և ժողովրդի փրկութիւնը — մարդու ազատ ոգին, այլևս չէ խնկարկւում «եսի»-ի բիրտ զգացմունքները:

Միայն հաւաքական ույժերով, միայն առողջ գիտակցութեամբ, միայն և միայն անաչառ հանդէպ դէպի գեղեցկի գեղեցկագոյնը կարող է մեր առաջ բացել յաւիտենական երջանկութեան ոսկէ ուղին:

Գեղարուեստը չէ ճանաչել և չէ ընդունում վարձկաններին, նրա շուրջը կարող են և պէտք է հաւաքուեն լոկ այն ընտրեալները, որոնք կարող լինեն իրենց ամբողջ էութեամբ, անկաշառ մաքուր ըղձակումներով տոգորուած, «եսի» անկիրթ ձգտումները ոչնչացած, նետուել միայն գեղեցկի ստեղծագործութեան ծով-ալիքների մէջ... հեծուել այդ ալիքների հետ և նրանց միջից հիւսել իր գեղեցկի անթառամ պսակին... Դա է փառքը, դա է անմահութիւնը:

Ամօ-Խառազեան

«ՀԱՅ ԴԵՐԱՍԱՆԻ ՕՐԸ»

—

«Հայ դերասանի օրն» է այսօր. երեկոյեան ժ. 7-ին Արտիստական բեմի վրայ մեզ են ներկայանալու նրանք, որոնք այնպէս թէ այնպէս իրենց ուսերին են կրում այն ծանր բեռը, որ կոչւում է գեղարուեստական պարտականութիւն:

Ծանր և պատասխանատու վայրկեաններ է ապրում հայ դերասանական գերդաստանը, որին տարակուսելու ոչ ոք առիթ չունի:

Վարագոյրի յետև, ցուրտ կուլիսներում ու դատարկ ոսկորով հայ դերասանը յամենայն դէպս դառնում է այն, որի համար կոչուած է, որի համար ապրում է հոգեկան կեանքով, սակայն որին չի գուրգուրում ֆիզիքական, նիւթական ապահովութիւնը:

Այդպէս է հիմա ողջ ինտելիգենցիան, մասնաւորապէս արուեստի ընտանիքը, որի մշակներից են նաև դերասանները:

Պարտականութեան խոշոր պատասխանատուութիւն է ծանրանում հասարակութեան կուլտուրական ըմբռնողութեան ու գիտակցութեան վրայ. եթէ նա այս մրրկաշունչ օրերում ի վիճակի չէ նիւթական աջակցութիւն կարկառելու դէպի այն հաստատութիւնը, որից փրրկարար լոյս է սպասում իր սերունդների բարձրացման համար, եթէ ժամանակը չէ համարում տաճարների վերանորոգման ու վերականգնման, յանուամենայնիւ այս փոքրիկ «օրը» թող առիթ լինի իր լուման մացնելու հայ դերասանի ընդհանուր գանձարկղում՝ գէթ փոքր ինչ թեթևացնելու այն ճըգնաժամը, որ այնքան սպառնական դիրք է ընդունել՝ նամանաւանդ հայ թատրոնի վարագոյրի յետևւումը:

Շատապենք Թատրոն

Գ—Ե.

ԿՈՉ ՀԱՅ ԴԵՐԱՍԱՆԻ ՕՐՈՒԱՅ ԱՌԹԻՒ

—

Այս ծանր օրերին, երբ ամեն մի անհատ ձգտում է իր օրական պարէնը հայթայթել, երբ ամենքի ձգտումն է մի կերպ ապրելու հնարաւորութիւն ստեղծել՝ հայ դերասանը այդ ծանր ու դաժան օրերին Թատրոնական գործի ղեկը իր ձեռքն առաւ... մի գործի՝ որը մեր մէջ իր գոյութիւնը պահպանել է խայտառակ մուրացկանութեամբ: Վաթսուն տարին բոլորելուց յետոյ՝ հայ դերասանը քաջ գիտակցելով, որ այլևս հանդուրժելի չէ նման մթնոլորտում գործելու՝ անխնչաց ինքը կանգնելու գործի գլուխ: Եւ դա միանգամայն արդար ու բարձր ձգտումն է, որ և միայն արժանի պիտի լինէր թէ խրախուսանքի և թէ ծայր գովասանքի... սակայն դառն իրականութիւնը, որի հետ զուգորդուեց ոչ ցանկալի քաղաքական պայմանները, տեղացրին սոսկալի հարուածներ... սակայն դերասաններիս քաջցածութեան հարուածները չասսկացրին, չարտասխեցրին, ո՛չ, այլ այդ ամեն մի մեզ հասած հարուածի մէջ դարձեալ ձգտում էինք գտնել նոր ույժ, նոր եռանդ...

Եւ ահա այսօր հայ դերասանը հրաւիրում է քեզ, ո՛վ, հայ հասարակութիւն, իր բազմաչարչար օրուայ հանդէսին, հրաւիրում է քեզ, ասելով — «գոնէ այսօր, գոնէ տարուայ—365 օրից մէկը նուիրիր ինձ, յիշիր ինձ, իմ կրած տանջանքները և հնարաւորութեան սահմաններում սփոփիր վէրքերս... իսկ եթէ այսօր անգամ չես յիշելու՝ ապա էլ ինչի՞ և ո՞ւմ համար է մեր կրած տանջանքները... յանուն ինչի՞... յանուն ոչինչի... Ո՛չ, չեմ կարող ոչինչ անուանել... չէ՞ որ մեր ազգը դեռ մեծ ակնկալութիւններ ունի.... և աէր այդ լաւագոյն զգացմունքների դու պէտք է գաս այսօր»:

Հայ դերասանը այսօր բաղխում գիտակցութեան առաջ դուռը և այսուհետև ինքն է ուզում իր ուսերի վրայ կրելու գործի ծանրութիւնը. նա ձգտում է գեղեցկի սպիտակ-անբիծ պրօշակը, հետւ արևից, ծածանել և հայ աշխարհում:

Գեղարուեստը խաղաղութեան ջահն է, որ պէտք է վառել մեր հեծկլտող ճամբաներին. նրա լոյսը պէտք է որ սփռուի մեր սրտերում, մեր հարևանների սրտերում. միայն խաղաղ ուղին կը հասցնէ մեզ երջանկութեան:

Եւ հայ դերասանի օրը լինելով այդ խաղաղ ուղու աղդանշանը, յուսանք անարձագանգ չի մնալ հայ հասարակութեան սրտում:

Ամօ-Խառազեան

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՔՐՈՆԻԿՈՆ

—

Համերգ.—Դաշնակահարուհի Մարգարիտ Միրիմանեանի համերգը նշանակուած է ամսիս 27-ին, Կոնսերւատորիայի դահլիճում:

◆ **Լիւցիա Մեսալ.**—Թերթերը հաղորդում են որ, Տուապէսի և Նովոռոսիյսկիյ մէջ տեղ, ծովում խեղդուել է լեհական յայտնի դերասանուհի Լիւցիա Մեսալը:

◆ **Նոր օպերա.** Զ. Պալիևի դրած վրացերէն նոր օպերան՝ «Աբեսալոմ և Էթէրի» յետաձգւում է ուրբաթ օրուան: Լինում են ամեն օր նախնական փորձեր:

հաւաքում է հարիւր հազարաւոր կանանց ստորագրութիւն Վիլսոնին և Ամերիկայի ժողովրդին պետիցիա տալու, որով օգնութիւն են խնդրում բոլշեւիկների դէմ։ Նման պետիցիա է յանձնելու նաև «Ամբողջական Ռուսաստան» ընկերութիւնը։

—

Ամերիկայի դելեգատները ռուսական կոնֆերենցիայում

ՊԱՐԻԶ. Միացեալ Նահանգները նշանակեցին երկու դելեգատ Իշխանաց կղզիների կոֆերենցիայի համար։

ՎՐԱՑ ԹԵՐԹԵՐԻՑ

«Սաքարթուելօ»-ն (№ 37) իր Դենիկինի կամաւորական զօրագնդերին վերաբերեալ առաջնորդող յօդուածում, ի միջի այլոց, գրում է հետեւեալը.

«Բոլշեւիկները յաջողութիւն ունեցան Ուկրայնայում, նրանց կարմիր բանակը այժմ մօտեցաւ Դոնի շրջանին, Կրասնովի զօրքերը չեն կարողանում դիմադրել բոլշեւիկներին և յետ են քաշւում։ Կրասնովի զօրքի պարտութիւնը բարոյապէս ազդում է Դենիկինի զօրամասերի վրայ, որոնք նոյնպէս տատանւում են և ճանապարհներ են փնտրում յետ քաշուելու համար։

Դենիկինի առաջխաղացումը դէպի Վրաստան ունի պարզ գիտաւորեալ մի նպատակ, այն է՝ ապահովել իր զօրամասերի նահանջը կատարեալ կատաստրոֆայից, քանի դեռ չի խփել Դենիկինի վերջին ժամը. այս պատճառով էլ նրա յարձակումը չունի ոգևորութեան բնոյթ, բայց Դենիկինի յարձակումը կարող է տարերային բնոյթ ընդունել, երբ մեր երկիրը բոլշեւիկներից պարտուած րէակցիոնները կը մտնեն, որոնք հեղեղի պէս կ'աւերեն Վրաստանի ամբողջ տերրիտորիան։ Թէև Վլադիկաւկազից այսօր գալիս են և զինաթափ են լինում բոլշեւիկների պարտուած գնդերը, բայց և այնպէս նրանց գալը դէպի Վրաստան այնքան էլ մեծ վտանգ չի ներկայացնում։ Այս միևնոյնը չի կարելի ասել Դենիկինի պարտուած զօրքերի Վրաստան ներս խուժելու մասին. նրանց գալը աւելի մեծ դժբաղդութիւն կարող է հասցնել, քան Կովկասեան ռազմաճակատից Ռուսաստան վերադարձող զօրքերը կարող կը լինէին հասցնել Վրաստանին յեղափոխութեան առաջին օրերին։

Մենք լսում ենք, որ ժողովուրդը յոգնած է վերջին պատերազմների ժամանակ և սառնասիրտ վերաբերմունք է ցոյց տալիս Դենիկինի հետ պատերազմ մղելուն, բայց սառնասրտութիւնը այնչափ յոգնածութեան հետևանք չէ, որչափ այն բանի, որ ժողովուրդը դեռ չի կարողացել պատկերացնել իրեն Դենիկինից սպասելիք վտանգը։

Կառավարութիւնը և սոցիալ-դեմոկրատիան պարտաւոր են աւելի եռանդ ցոյց տալ ժողովրդին՝ այս վտանգը զգացնել տալու համար. ամենից առաջ այս կարելի է անել ազդելով նրա վրայ պետական եռանդով և այնպիսի միջոցների ձեռնամուխ լինելով, որ բարոյականը լինի բարոյականի նման, իսկ պատերազմը—պատերազմին»։

—

«Էրթոբա»-ն (№ 39) Սահմանադիր Ժողովի ընտրութիւնների հետևանքների առթիւ գրում է, ի միջի այլոց, հետևեալը.

«Ճիշտը պէտք է ասել. թէև վերջին երկու տարուայ ընթացքում մեծ նիւթ հաւաքուեց, որ կարող էր նոր կարգերի նշանակութիւնը վայր ձգել ժողովրդի առաջ. սակայն չնայած սրան, մեր դեմոկրատիան յաղթահարեց ամեն ընդդիմութեան և իր դրօշակը տարաւ քաղաքութեան կռուը։ Նա չվախեցաւ ոչ առասպելական թանգութիւնից, ոչ էլ անիշխանութիւնից, որոնք անցողական բնոյթ ունեն, և դրանով միանգամայն հաստատեց իր քաղաքացիական հասունութիւնը և եւրոպականացումը։ Երկրորդ փորձանքը—նացիոնալիստական տրամադրութիւնն էր։ Ամբողջ հասարակութիւնը բաժանուեց երկու բանակի Վրաստանի անկախութեան հրատարակման օրից։ Նրանցից մէկը անձնուիրութեամբ պաշտպանում է Վրաստանի անկախութիւնը, միւսը—տենչում է նրա կործանումը։ Առաջին բանակը մտնում են վրացիները, երկրորդը—ոչ-վրացի տարրերը—հայերը, ռուսները։ Իհարկէ, այս երկու բանակի մէջ եղած տարբերութիւնը չէ հիմնուած ցեղական ազգային յատկութիւնների վրայ։ Ընդհանրապէս, այս տարբերութիւնը մաքուր սոցիալական բնոյթ է կրում։

Եւ դեմոկրատիան այստեղ ինչ մեղք ունի, երբ ռուս նախկին պաշտօնեաները ռուսների անունից և հայ բուրժուազիան հայ ժողովրդի անունից հանդէս են գալիս և Վրաստանի հանրապետութեան ոչնչացումն ինտերնացիոնալ և սոցիալական ֆրազներով են ծածկում։

Սակայն չնայած սրան, կարելի էր սպասել, որ այս հիման վրայ զօրեղանային շովէն հօսանքները և ազգայնական կուսակցութիւնները հայ, ռուս և վրացի անգիտակից մասսաների մասնակցութեամբ, սակայն ընտրութիւնները եկան և սառը ջուր ածեցին ազգայնական կուսակցութիւնների գլխին։ Մեր նացիոնալիստները—ազգային դեմոկրատները և ֆեդերալիստները ոչ միայն չզօրեղացան նախկինի հետ համեմատած, ընդհակառակն՝ նրանք նուազեցան էլ տեղ-տեղ, մանաւանդ սոցիալիստ-ֆեդերալիստները։ Մեր դեմոկրատիան այնքան բարեկւացաւ քաղաքականապէս, որ Վրաստանի դեմոկրատիայի ճշմարիտ ղեկավարին տուեց իր կատարեալ վստահութեան քուէն։ Այս բանը զարմանալի էլ չէ, բայց զարմանալին այն սոսափելի պարտութիւնն է, որ կրեցին ռուսական սոցիալ-դեմոկրատիայի դրօշակի տակ դուրս եկող խմբակցութիւնը և դաւաճան Դաշնակցութիւն կուսակցութիւնը։ Զուբարով-Սմիրնով-Պապաշէնի խմբից դարձրին իրենց երեսը ռուս ընտրողները, եթէ չհաշուենք մի քանի տասնեակ ծառայողներին։ Այսպիսի պարտութիւն կրեցին և դաշնակցականները Թիֆլիսում, բուրժուազիայի այս ամրութեան վայրում 1000 ձայն էլ չկարողացան հաւաքել։ Այսպիսի պարտութիւն կրեցին աւանտիւրայի հերոսները նաև Վրաստանի միւս գիւղերում և քաղաքներում։

Կասեն, որ այս պատահեց նրա համար, որ հպատակութեան օրէնք կար հրատարակուած, որ շատ հայերից ընտրական իրաւունքը խլուեց։ Այս մի քիչ ճիշտ է Թիֆլիսին վերաբերեալ, որտեղ հաւաքուած են շատ գաղթականներ և ժամանակաւորապէս եկած վաճառական մարդիկ։ Բայց ինչով բացատրել—եթէ ոչ դաշնակցականների չար քաղաքականութեան սնանկութեամբ այն պարտութիւնը, որ տեղի ունեցաւ գաւառում, որտեղ ընտրողների թիւը պակասեց ոչ հպատակութեան օրէնքի շնորհիւ, որովհետև բոլոր նրանք, որոնք Վրաստանի որևէ տերրիտորիայի միութեան վրայ են բնակւում և գրուած, ինչպէս մեր հայերը, համարւում են Վրաստանի քաղաքացիներ։

Այսպէս՝ նացիոնալիզմը պարտուեցաւ, որով պարտւում է և ռէակցիան, որովհետև նացիոնալիզմը ըստ էութեան ռէակցիոնական հոսանք է։ Յաղթութիւն տարաւ սոցիալ-դեմոկրատիան, որին վստահութեան քուէ տուեց ամեն ազգ, որ երաշխիք է այն բանի, որ մեր հանրապետութեան ապագան ապահովուած է, որովհետև նա միայն վրաց ժողովրդի հանրապետութիւն չէ, այլ և այն բոլոր ազգի, որ բնակութիւն ունեն նրա տերրիտորիայի վրայ»։

ԳՐԱԽՕՍԱԿԱՆ

ԵՂԻՇԷ ՉԱՐԵՆՑ

(«Սօմա»)

—

Համարեա ամեն տարի գրական շուկայում հանդիպում ենք Եղիշէ Չարենց մի համեստ հեղինակի հրատարակուած նոր գրքոյկները։ 1915 թուին մենք տեսանք նրա «Կապուտաչեայ հայրենիք», 16 թուին «Դանթէական առասպել» պոէմը, 17 «Ծիածանի» բանաստեղծութիւնների գիրքը, իսկ 18-ին «Սօմա» խորագրով մի պոէմ։

Այսքանը թէպէտև շատ չէ, բայց և քիչ էլ չէ ստեղծագործական արժէք ներկայացնելու համար. հետևաբար մենք հնարաւորութիւն պէտք ունենանք հեղինակի ստեղծագործական արգիւնքները բնորոշելու։

Բայց ճշմարտութեան պատկերը բոլորովին այլ է։

Այս չորս գրքերն էլ չունեն ներքին, բնական հոգեբանական կապակցութիւն և իրարից զատուած առանձնայատուկ շրջանների և տարբեր էմօցիաների արտայայտութիւններ են։ «Կապուտաչեայ հայրենիքը» — ինքնուրոյն ձևերի մէջ մարմնացած հայրենասիրութեան վառ տենչերի արտայայտութիւն է։ «Դանթէական առասպելը» —պատերազմի արհաւիրքն ու մղձաւանջն է շօշափում, առանց մի ներքին եղէյի։

«Ծիածանին»—մի բոլորովին այլ, առանձնայատուկ ինքնադէպ շրջան է տեղափոխում մեզ։ Պատերազմ, հայրենիք — այստեղ միանգամայն մոռացուած են և հեղինակը հնադարեան հնդկական և եգիպտական միֆերի պոէզիայից է սերբերում, անդրերկրային երազների մէջ թափառում «ոսկիների» և «կապոյտների» մէջ... Լիրիկ-Չարենցի սիրոյ ապրումները այստեղ մի խրատեսակ գունաւորում ու շերտ ունեն։ Սա Չարենցի միակ արժէքաւոր գիրքն է։ Չարաբաղդ 18 թիւը սակայն շեղում է բանաստեղծին այդ իսկական ճանապարհից և նա նորից վերադառնում է իրականութեան մղձաւանջից ստեղծագործութեան աղբիւրներ որոնելու։ Եւ ահա նա տալիս է «Սօմա», որին անուանել է «Վեդեան», վիպէական պոէմ։ «Սօման» հնդկական աւանդութիւնների մէջ գինու, խենթութեան, ազատութեան աստուածն է։ Չարենցի «Սօման» գալիս է երգելու... յեղափոխութիւնը, ազատութիւնը, բոլշեւիզմը նոյնիսկ։ Այսպիսով մենք մի տխուր փաստի առաջ ենք կանգնած. հեղինակը ինքը բռնութեան է ենթարկում իրան և ոտնահարում իր իսկական կոչումը։

Ու այսպէս Դիւի պէս հեղինակը թռիչքներ է անում այս հորիզոնից հորիզոն և ոչ մի տեղ կանգ չի կարող առնել և կամ չի ուզում առնել, նոյնիսկ այնտեղ, որ կըթուար նրա հարազատ, բնատուր բնագաւառն էր («Ծիածանի»)։ Ակամայ գալիս ենք այն եզրակացութեան, որ հեղինակը կեանքի մակերեսոյթի վրայ է միայն լողում։

Երէկուայ հայրենիքի հետ «պատկուղը», երէկուայ հայրենիքի սիրահարը՝ այսօր սոցիալիստական երազանքներից է երգում...

Եւ յիրաւի «Սօման»—սոցիալիստական յեղափոխութեան անկեանք երեւակայութիւնների պատկեր է։ Բանաստեղծը երեւակայում է թէ երբ ազատութիւնն արդէն բանկուել է աշխարհում, թէ հրդեհուել է աշխարհը նրա «անհաղաշունչ» բոցերի մէջ և ամբոխը «խելագար» շուրջպար են բռնում, թէ «քար աշխարհը» արդէն փշրւում է ազատութեան զարկերի տակ, թէ իրեն բանաստեղծի համար «ինչ լաւ» եղաւ որ անհերև եղաւ այդ «տեսիլին» և այլն։ Ցաւել միայն կարելի է, որ բանաստեղծը փակում է իր աչքերը իրականութեան վրայ։

«Սօման» իհարկէ դժուար թէ հայ ընթերցողներին վրայ ազդեցութիւն ունենայ և արդէն դատապարտուած է մոռացութեան։ Եթէ հեղինակը հրատարակում է իր երկը, կընշանակէ նա իր և հասարակութեան մէջ փոխյարաբերութեան և փոխազդեցութեան պայմաններ է ստեղծում, որոնցից շահուելու են երկու կողմերն էլ։ Հենց այս տեսակէտով որքան շատ մեռնի բանաստեղծի մէջ «Սօմաներ» ստեղծելու հակումը, այնքան այդ շահաւէտ է և մեզ համար։

Չարենցի չարիքներից է և նրա ոճի որոշ յատկանիշները, օրինակ սիմւոլիզմը, որը տեղ-տեղ այնպէս է ծանրանում, բարդանում և կուտակւում, որ հասնում է անբնական ծայրայեղութեան։ Անշուշտ սա չի նշանակում հրաժարուել սիմւոլիզմից—սիմւոլիզմը լիրիկ բանաստեղծի համար մի բնատուր արտայայտութեան ձև է և նրանից ազատ չէ ոչ մի լիրիկ։

Այսօր Չարենցը մի վտանգելի կողմ ունի. նա խիստ ազդուած է արևելեան աւանդական պոէզիայով և յոյս կայ, որ եթերում թափառող գիր իջնի Հիմալայի գագաթին, այստեղից էլ աւելի մօտ, դէպի Միրձաւոր Արևելք և վերջապէս կանգ առնի իր հարազատ ու հայրենի երկրում։

Գ. Սեւարդ

ԳԻՒՂԱՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԲԱՄԲԱԿԵՆՈՒՆ ՎՆԱՍՈՂ ՄԻՋԱՏՆԵՐԸ

—

Ինչպէս ընթերցողին յայտնի է, գիւղատնտեսութեան մէջ գործ գրուող բոլոր բնական կենդանիներն ունեն իրենց ընդհանուր և թէ առանձնայատուկ ախտերն ու հիւանդութիւնները։

Նոյնպէս էլ բուսական աշխարհն ունի իր հիւանդութիւնները—կենդանական և սնկային, այն է՝ բազմատեսակ միջատներ և շատ մանրակազմ սունկեր, որոնք մեծամեծ վնասներ են պատճառում կուլտուրական բոյսերին, հետևապէս և երկրագործներին։

Ահա այն վնասատու միջատների ու մանրակազմ սունկերի դէմ մաքառելու նպատակով գիտնական գիւղատնտեսները բազմաթիւ փորձեր կատարելով գտել են վերջապէս այնպիսի հաստատ միջոցներ, որոնց օգնութեամբ կարելի է լինում մեծ աջողութեամբ գալիք վտանգի առաջն առնել հիմնապէս։

Ահա այն միջոցներից մէկի մասին արդէն խօսել եմ արգօյ ընթերցողի հետ «Ժողովրդի Ձայն»-ի 25-դ համարում «Պարիզեան կանաչի փոխարէն մկնդեղ» խորագրով յօդուածում։

Ներկայ գրութեամբս ուզում եմ խօսել բամբակենուն վնասող միջատի մասին, որ կոչւում է սովորաբար կնգուղի (պրգանի) որդ։

Ահաւասիկ բամբակագործութեան մեծ աւերածութիւն պատճառող որդի դէմ աջողութեամբ մաքառելու նպատակով ռուս պետական երկրագործական դեպարտամենտը հրատարակել է 1915 թուականին, Թիֆլիսի Բուսաբանական պարտէզին կից՝ միջատաբանական կաբինետի մի փոքրիկ բրոշիւր «Բամբակենուն վնասող միջատները» խորագրով ռուսերէն լեզուով, հետը կցուած հայերէն ու թաթարերէն թարգմանութիւնները։

Ցիշեալ բրոշիւրն արժէր 20 կոպ. հատը։ Այստեղ բերում եմ բրոշիւրի ամբողջ բովանդակութիւնը, որպէսզի բամբակագործութեամբ պարապողը կարենայ օգտուել հարկաւոր դէպքում լայնօրէն տուած խորհուրդներից։

Ահաւասիկ տուած խորհուրդները.

«Բամբակի թիթեռն իր ձուիկներն ածում է մեծ մասամբ բամբակենու տերևի վարի երեսի վրայ։ 2 6 օրից յետոյ ձուիցը դուրս է գալիս որդը մուգ-գոնաւոր և սկըսում է կերակրուել սկզբում այնտեղից, որտեղից դուրս է եկել, իսկ կաշին փոխելուց և կազդուրուելուց յետոյ թփի վրայ փնտրում է ծաղկի բողբոջ կամ բամբակի մատաղ կնկուղ։ Գտնելով կնգուղը թրթուրն ուտում է նրա միջուկի մի մասը, ապա անցնում է հերթով միւս բողբոջներին, որոնց սովորաբար ուտում է վիշերը։ Մեծանալով նրա գոյնը աւելի բացւում է, յաճախ կանաչում է և սկսում է յարձակուել արդէն աւելի մեծ կնգուղների վրայ։ 16—25 օր իր դուրս գալուց յետոյ թրթուրը թողնում է թուփը և մըտնում հողի տակ. նա դառնում է հարսնեակ և մնում է այդ դրութեան մէջ անշարժ 1—4 շաբաթ, որից յետոյ դուրս է գալիս հողից թիթեռ դարձած։

Թիթեռի ամբողջ զարգացումը, սկսած ձուից մինչև թիթեռ դառնալը, շարունակւում է 5—6 շաբաթ։ Մի տարուայ ընթացքում նա տալիս է 3, 4 և նոյն իսկ 5 սերունդ։ Բայց որովհետև ամեն մի թիթեռ ածում է 300—500 ձու, ուրեմն ամառուայ ընթացքում ամեն մի թիթեռ կարող է տալ մի քանի միլիոն շատակեր որդ։

Բամբակի թիթեռի որդը կերակրւում է ոչ միայն բամբակով, այլ և ուրիշ շատ բոյսերով, որոնցից ամենից շատ սիրում է սիմինդը (եգիպտացորեն), պոմիդոր, լոբի և նոյնիսկ թութուն ու նմանապէս շատ ուրիշ անպէտք բոյսեր։

Ձմեռելուց յետոյ գարնան սկզբերին նա իր ձուիկները ածում է իր ծանօթ բոյսերից մէկի վրայ, իսկ նրա երկրորդ սերունդը Անդրկովկասում ածում է բամբակի թփի վրայ։ Բացի սովորական բամբակի թիթեռից Անդրկովկասում յաճախ բամբակի թփին վնասում է և մի ուրիշ թիթեռ, որ շատ մանր տեսակն է նրա և շատ նման։

Կռուի միջոցներ

1) Աշնանը բամբակի որդը մըտնում է գետնի տակ ձմեռելու այն թփի տակը, որով նա կերակրւում էր. այնտեղ նա փոխում է իր ձեւը (կերպարանափոխւում է) և դառնում է հարսնեակ։ Այդ պատճառով հողը պէտք է վարել անպատճառ հենց աշնանը իսկոյն բամբակի ղոզաները հաւաքելուց յետոյ և ոչ թէ գարնանը և որքան խոր, այնքան աւելի լաւ. որովհետև որդը ձմեռում է 2-4 վերշոկ խորութեամբ հողի մէջ։

2) Հողը շուռ տալիս որդերը դուրս կընկնեն, որոնց կամ թըռչունները կուտեն կամ կը փչանան ցրտից ու խոնաւութիւնից։

Գարնանը որդը կենդանանալով մինչև բամբակի երեւալը կերակրըւում է զանազան տեսակ անպէտք բոյսերով. նրանց վրայից յետոյ անցնում է բամբակի վրայ. այդ պատճառով անհրաժեշտ է ոչնչացնել անպէտք բոյսերը, խնամքով քաղհանել ցանքը և նրա չորս կողմը հնձել։

3) Ցանկալի է որքան կարելի է բամբակի ցանքը վաղ անել և ցանել նրա շատ հասնող տեսակները, որովհետև այդ դէպքում բամբակի ղոզաները բաւականաչափ կամրանան մինչև որդերի երկրորդ անգամ երեւալը ամառը և դուրս եկած որդերը այլ ևս ույժ չեն ունենայ ծակել արդէն մեծացած ղոզաները։

4) Առողջ և ամուր բոյսը աւելի լաւ է դիմադրում որդին, ուստի անհրաժեշտ է լաւ մշակել բամբակը։

ա) Ջցանել բամբակը մի քանի տարի շարունակ նոյն դաշտում.

բ) Ջրել ըստ պահանջի (չոր չպահել հողը) և իսկոյն հողը փուխրացնել և մանաւանդ

գ) Խուսափել խիտ ցանքսերի և ցանել շարքերով (շարքացան)։

5) Եթէ չյաջողուի իրագործել ամբողջովին վերը յիշած առաջարկած կռուի միջոցները (մանաւանդ աշնանային վարը) և առաջիկայ տարին նորից շատ երեւայ բամբակի որդը, այն ժամանակ հարկաւոր կը լինի կռուել նրա դէմ սրսկելով բոյսերը հետևեալ լուծուածքով.

Վերցնել մէկ ֆունտ Պարիզեան կանաչ, խառնել այդ փոշին այնքան քիչ ջրի մէջ, որ ստացուի խմոր։ Այդ խմորը գցել տակառի մէջ և 10 վեդրօ ջրի հետ խառնել. յետոյ դրա վրայ աւելացնել կէս ֆունտ կանաչ սապոն (կամ թէ ծայրայեղ դէպքում հասարակ սապոն), առաջուց բաց անելով քիչ ջրի մէջ։ Լաւ խառնելուց յետոյ այդ լուծուածքը սրսկել ոչ միայն ամբողջ բամբակի ցանքը, այլ և անպէտք բոյսերը, որոնք աճած են արտի ափերում։ Սրսկելու ժամանակ անհրաժեշտ է, որ բոյսերի նորքին մասերը նոյնպէս սրսկուած լինեն, որ առանձին դժուարութիւն չի ներկայացնում, եթէ բամբակը շարքերով է ցանած։

Սրսկելու ժամանակը

Ծաղիկները թափելուց յետոյ, երբ առաջին բամբակի ղոզաները երեւում են, այդ որդերը շատ մանր են և շատ դգայուն դէպի թոյնը. եթէ սրսկումից յետոյ անձրև է գալիս և լուանում է լուծուածքը բոյսերից, հարկաւոր է սրսկումը կրկնել։

Ահա սրանք են օգտակար խորհուրդները, որոնց կատարելը շատ շահաւոր կը լինի բոլոր բամբակագործութեամբ պարապողներին։

[illegible]

ԱՌԵՒՏՐԱ-ԱՐԴ. ԿԵԱՆՔ

Փողի շուկան

Անդրկովկասի բոնների նորից տպագրութեան չեկերին տրուած գումարները բաւականին իջել են։ Ներկայումս սակարգողները գեղջելու համար պահանջում են մինչև 10 և կէս տոկոս, մինչդեռ մի քանի օր առաջ այդ թիւը հասնում էր մինչև 13 և կէս տոկոսի։ Առաջուայ նման ամուր է ռուսաց վալիւտան, պահանջը խոշոր է, մանաւանդ Նիկոլայեւսկի խոշոր տեսակ դրամների, որոնց գնահատութիւնը շարունակում են բարձրանալ։

500 և 100 ռուբլիանոց թղթադրամներին վճարում են ներկայումս մինչև 65 ռուբլի աւելորդ Անդրկովկասեան բոներով։

Մանր (5 և 10 ռուբ.) թղթադրամների գործը հանգիստ է, վըճարում են մինչև 25 ռուբլի աւելորդ։ Պահանջի մէջ են նաև խոշոր Կերենկաները, որոնց համար աւելորդ տալիս են մինչև 11 տոկոս, մանրներին 3 տոկոս։

Անգլիական վալիւտան ամուր է։ Ֆունտ ստերլինգը հասաւ մինչև 90 ռուբլի։ Ամուր են նաև յունական դրախմաները, որոնք գընահատւում են ֆրանսիական ֆրանկներին հաւասար։

—

Բիրժայի շուկան

Մասնաւոր բիրժաների շուկայում առևտուրը կայանում է բաւականին մեծ չափով, իսկ պաշտօնական բիրժայում առանց գործունէութեան։ Հասարակութեան լայն հետաքրքրութեան պատճառով մենք առաջ ենք բերում մասնաւոր շուկայի սակարգութիւնը գիւղենտների և տոկոսաբեր թղթերի։ (Պէտք է նկատել որ գները չեն կարող լինել շատ ճիշտ, բայց կըլինեն մօտաւորապէս շատ ճիշտ)։

4 տոկոս պետական ռենտան 84,7, ազատութեան փոխառ. 70, Միքայէլեան ազն. զեմելնի բանկի 5 տոկոս զակլադնոյ լիստերը՝ 84, խաղարկութեան տոմսեր առաջինը՝ 850 ռ., երկրորդը՝ 750, ռ. երրորդը՝ 580 ռ.։ Ակցիաների մէջ կարելի է նկատել Կովկասեան բանկի ակցիան 550—600 ռ., Վաճառականական բանկը՝ I և II վիպ. 450 ռուբլի, երրորդը 400 ռ., Նոբել Ընկ. կանխիկ ակցիաները՝ 5300 ռուբլի։

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԿՈԼԵԳԻԱ
Հրատարակիչ՝ Հայ Ժողովրդական Կուսակցութիւն

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

„ԺՈՂՈՎՐԴԻ ՁԱՅՆ"-Ի
գրասենեակում վաճառւում է նրա հրատարակութեամբ լոյս տեսած
ԳԵՈՐԳ ԹՈՒՄԱՆԵԱՆԻ
ՁԵՄՍՏՒՈՆ
ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ և ՎՐԱՍՏԱՆՈՒՄ
ԳԻՐՔԸ
Գինը 50 կոպէկ։
Դիմել գրասենեակ՝ Головинскій пр. № 25. 0—26

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴՊՐՈՑ
ԵՒ
ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՈՒ ՀԱՇՈՒԱՊԱՀԱԿԱՆ ԿՈՒՐՍԵՐ
Հայերի մէջ առևտրական կրթութիւն տարածող Կովկասեան ընկերութեան։
Նիկոլայեւսկի № 36։ Կիսամեայ դպրոցի վճարը 75 ռուբ. Ուսանողների 25 ռուբ. ձրի է։ 0—48

Ջերմաշէնի Աւետեաց ս. Աստուածածին եկեղեցու համար հարկաւոր է
ՄԻ ԿՐԹՈՒԱԾ ԵՒ ԼԱՒ ՁԱՅՆ
ունեցող դպիր, որն յետոյ ձեռնադրուելու է որպէս շտատնի
ՍԱՐԿԱՒԱԳ։ Ցանկացողները կարող են դիմել լաւ վարձատրութեամբ նոյն եկեղեցու երէցփոխ պ. Ալեքսանդր Թալանթարեանին։ 2—2 (ու.) Հոգաբարձութիւն

Տպարան «Մամուլ»—կապալ. Մ. Էֆրիկեան և Յ. Մայիլեան։ Լօրիս-Մելիքեան փող., № 22.